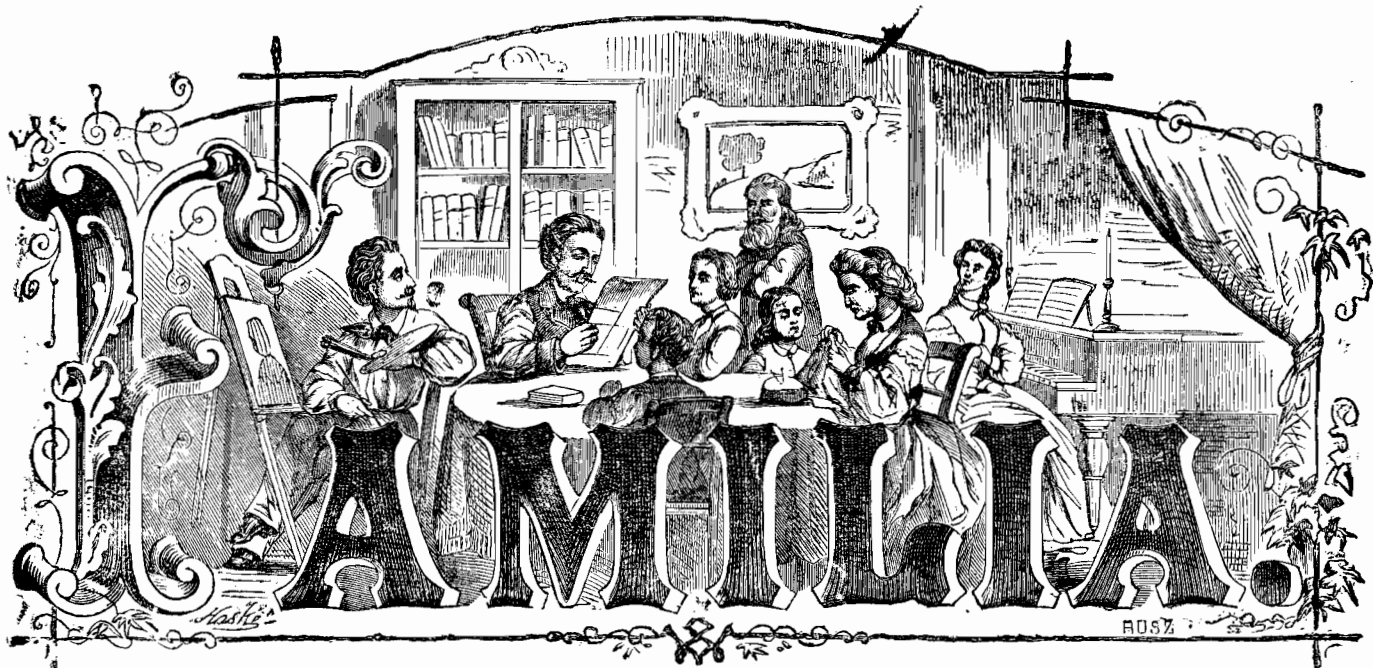

Pesta 1/13 octomvre.

Va eși dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 40.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiulu pe anu 10 fl., pentru Roman'ia 2 galbeni.

Epistole estetice catra o copila.*)

— Dupa Ch. Oeser. —

XIII.

Despre architectura si sculptura.

Grecii, cari (ca nici unu poporu inainte séu dupa ei) aflara in corpulu umanu tipulu si primitiv'a imagine a frumosulu peste totu, — statorira si la edificarea zidiriloru loru supremulu principiu, câ: in tôte partile particulare trebue sê domnésca o relatiune egala si armonica in marimea si abundanti'a loru, precum este acést'a in miraculosulu edificiu de membre ale corpulu umanu.

Accea, câ partile forméza unu intregu, trebue sê apara ochiloru.

Acésta unitate a diferiteloru obiecte, este norm'a egalatória, séu simetri'a.

Unitatea (armonia) estetica conglasuesce cu scopulu architectonicu, care pretinde, ca singuraticulu sê se subordoneze scopulu si ideii fundamentale a intregulu, pentru ca unu membru (organu) subordinatu sê-i servésca acestuia. —

Unu edificiu postatu intr'unu modu nepracticu nu pôte fi nici odata frumosu; frumseti'a lui presupune practicabilitatea lui. De practicabilitatea acést'a inse se tiene inca firmi-

tatea si comoditatea, adeca usiorinti'a in intrebuintiarea lui. Astu-felu spectacolulu dramaticu conditiuneza edificarea unui teatru, gruparea si arangiarea armeloru — pe aceea a unui arsenalu.

Architectulu trebue sê pricepa a transpu-ne sufletulu in miscare, fara sê preocupe singuru numai ratiunea ca atare; elu trebue sê accentueze si esprime nu numai o cugetare rationala, ci si o idea, precum de exemplu acest'a este casulu intr'o locuintia a unui professiunistu séu a unui plugariu, care este menita numai pentru usulu practic.

Multe case sunt zidite placutu si afabilu, dar ele totu-si nu se potu numi frumoase, pentru câ din ele nu ni vorbesce nici unu spiritu vivace si extraordinariu; sufletulu architectului trebue sê fía inspiratu de o idea artistica, pe care elu ni o reveléza massele de pétra si lemnu, si prin care elu nobilitéza ceea ce servesc vietii sensuale, ridicandu-o la o forma creata de spirit.

De óra-ce architectur'a mai multu decâtu ori si care alta arte se baséza pe proportiuni matematice ale spatiului, de aceea ca la prim'a impressiune ne lasa reci, inse prin o contem-

*) A se vedé nr. 10.

Din strainetate.

Δ (*Civilisatiunea la popórele selbatice.*) Spre lă-tirea civilisatiunei între popórele selbatice a obositu fórtu multu asiá numitulu poporu yankee. — Asiá influintiei acestuia e de a multiamí cá domnitoriulu din Japan'a si-a luat de tîenta a caletóri tóta Europ'a, ca sê veda, ce i lipsesce poporului seu. Camehameha, regele insulelor Sandwich, a compusu unu cabinetu constatoriu totu din individi americani, cari ni-suiescu din respoteri pentru cultivarea poporului si desvoltarea economiei. — Pe de alungulu insulelor Fidshi s'au colonisatu americani, cari apoi dimpreuna cu selbaticii traiescu o viétia mai regulata proclamandu-si de rege pe principalulu loru Cakoban; la oficiile mai inalte, afara de unele de rangul mai de josu, sunt aplicati totu barbati americani si anglesi si cu limb'a oficiósa anglesa. Acestu rege a ordinaru a se serbá prim'a-data serbatorile pasciloru, celebrandu-se pretutindenea cultulu divin. Tóte aceste nu sunt lucruri de despretuitu, candu eugetámu, cá indianii numai cu câti-va ani inainte de acést'a erau mancatóri de ómeni; pe batreni, ca sê nu li fia spre greutate, i imbucau, dupa repausarea capului familiei so-ci'a si selavii aceluia se ucideau, parintii aveau dreptulu de a ucide pe fiii lor, domnii pe selavii lor si capii semintielor pe subalternii lor, ma tiran'a unui voivoda de acolo numai in anii abiá trecuti pana la acelu gradu alu selbaticiei ajunsesse, încátu i erá fala candu se laudá cá in viétia lui a mancatu 6900 de ómeni. — Acuma guvernulu americanu i impedece in tóte aceste aspiratiuni selbatice. Numerulu acestor ómeni selbatici infranati se urca la 150.000. Comer-ciulu si industri'a la ei infloresce pe dí ce merge totu mai tare. Guvernulu a infintiatu si o fóia oficiósa sub titlulu: „Fiji Gouvernement Gazette.“ Acuma vreu sê faca unu portu mare pentru náile cari comunica între Australi'a si San-Francisco, care portu ar fi de o influintia mare pentru desvoltarea relatiuniloru comerciali de acolo.

§ (*Legenda napoleona.*) Se istoriscesce, cu séu fara cuventu, cá pe candu Napoleon III erá copilul, o negrese-tiganca ghicitóre de norocu, consultata de maica sa i-ar fi dísu: Copilulu acest'a este menitu la cele mai mari destinate, inse elu ar trebui sê se padíesca de liter'a S., care va jocá unu rol mare in esis-tinti'a sa. — Mai tardíu se spune, cá Napoleon fiindu imperatu, faimosulu mediune Home a datu in Tailerii o serata de spiritismu. La cea antáiu esperiintia consultata muma-sa respunse: Adu-ti a minte de predi-carea negresei! Cuvintele acoste de buna séma facu sê surida curtesanii, pe imperatu inse lu-facura seriosu. Acum, recapitulandu viétia lui Napoleon III, se vede in adeveru, cá liter'a S. se afla in tóte momin-tele mari. — Cu dins'a s'a inceputu intermodarilo la Strassburg. Apoi au urmatu: Sebastopolu, Solferino, Sadowa. — In fine prin liter'a S. a inchiaiat'o la Sedan!

¶ (*Nomen et omen.*) In privinti'a contrastului ce se afla câte-odata, între numele si caracterulu unei

persóne, éta ce narédia diuariulu „Constitution.“ Pellissier, a carui asprime si misantropia au devenitu proverbiale, se aflá intr'o dí in Tuillorii inaintea imperatorului si i díse: „Curiosu, fórtu curiosu!“ — Ce e? întrebá Napoleon. — „Ah, istoriér'a cea mai pica-nta din lume.“ — E bine! dar care e? — „E pré comicu, curatu de inebunitu!“ — „No sê vorbesci odata?“ — Uite, Maiestate, inaintea dvóstre stau trei maresiali ai Franciei: Randon, Canrobert si eu! — „Ei si?“ — Randon, renumitulu Randon, se numesce Cesare. Dar ce dracu a cuceritu elu vr'odata!“ Randon increti fruntea. — „Si Canrobert, Maiestate, Canrobert se numesce Certain (Siguru, decisu); elu care între toti generalii e celu mai nedecisu.“ — Canrobert rosí ca foculu. — „Si-apoi eu“, continuá Pellissier, „eu, Pellissier, me numescu Aimable!“ La acésta declaratiune toti se inveselira si incepura se ridia, — afara de Pellissier, care pastrá liniscea de feru.

¶ (*O resbuare originala.*) Unu caletoriu din Drežda, Sacsonia, ce parasi vaporulu la Bonn (Prussia rhonana) se tanguí catra capitanu a supra unui chel-neru ce i luase mai multu decátu ceea ce se cuvine; acest'a gasindu tanguirea drépta, departá pe chelneru, indata ce ajunse in Bonn. Pe candu caletoriulu statea pe malulu Rhinului si se uitá la vaporu, care plecá inainte, chelnerulu departatu s'apropiá de elu si, im-bratísindu-lu, ca si candu ar voi sê-i spu ceva, i muscă o urechia pe care o stupí apoi la pamentu. Ca-letoriulu spariatu o redică de josu, si, dupa ce a inve-lit'o cu multa ingrigire intr'o hartia se duse la Clini-ca, pentru a spune sê-i o cósa la locu. Tóta acésta ope-ratiune se efectuí curundu, cá-ci sunt cáto-va díe, caletoriulu nostru s'a reintorsu in Dresda, spre a se tameduí radicalminte a casa. Culpabilulu este pusu la arestu unde si ascépta osind'a sa.

Deslegarea gâriturei de siacu din nr. 32:

Ventule, fă-te sagéta,
Pe badea mi-lu ada 'ndata,
Prin gradin'a cu bujorulu,
Cá le liti'a-i duce dorulu;
Ventule du-te de-i spune,
Cá zabavele nu-su bune,
De cum'va n'a vré sê vie,
Sê remana préda tie!

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Iuliana Dembianu, Eugonia Galgotzi, Ana Piso, si de la domnii: Demetriu Besianu, Ioanu Iulianu Bochisiu.

Suplementu: Novele de Iosifu Vulcanu, tom. II. cól'a IX.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alexandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alexandru nr. 13.

Exemplare complete mai avem din inceputulu anului.